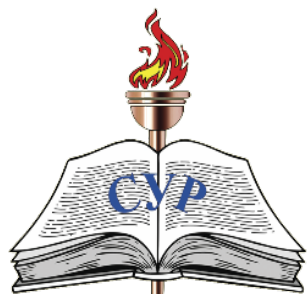

Засуджуємо звірства російської федерації над мирним українським народом!

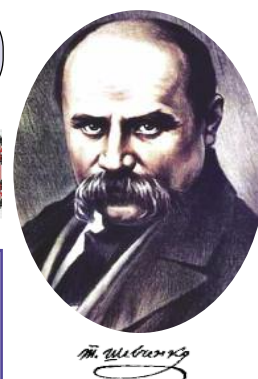
ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXXIV-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 9-10/ ТРАВЕНЬ 2023 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

Прийшла весна,
прийшла красна!

У номері:

- З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава Петрецького
- Коли права власності гальмують інституції, які мають вирішувати проблеми
- Без молоді і без освіти рідною мовою не зможемо забезпечити собі української ідентичності
- СУР у своїх заходах не буде заляканий діями і проявами недоброзичливості
- Чергове засідання Ради СУР відбулося в м. Орадя
- Палата депутатів прийняла новий закон про середню освіту
- Представники СУР активно залучені до румунсько-української транскордонної співпраці
- Вшанування пам'яті ветеранів війни

Празник Христового Воскресіння – Великодня

Після Великоднього посту, який тримав з 27-ого лютого до 15-ого квітня, наші християни приготуються зустрічати великий празник Воскресіння Ісуса Христа – Великдень. Із усіх великих празників нашого церковного року найбільш урочистий, давній і радісний – це Великдень. Отець Григорій Богослов у своєму пасхальному слові, каже: «Це празників празник і торжество торжеств, яке перевищує всі інші торжества, не тільки людські, але й Христові, що в його честь відбуваються, наскільки сонце перевищує зірки».

Празник Воскресіння Христового має такі назви, як: Свята і велика неділя Паски, День святої Паски, або Свята Паска. Слово Великдень, означає Великий День, тому що він великий своїм значенням і своєю радістю. З богослужінь празника Великодня

особливу увагу заслуговує пасхальне утрєня, яке можна назвати гімном прослави Христа-Переможця. Тропар Паски «Христос воскрес із мертвих», який співається у воскресний час, охоплює весь зміст, суть і значення празника. Христове Воскресіння – це фундамент нашої віри.

Як Христос воскрес, так і ми колись воскресемо для нового світлого і вічного життя. Празник Христового Воскресіння багатий не тільки на богослужіння, співи і обряди, він також багатий і на прекрасні церковно-обрядові і народні звичаї.

Христове Воскресіння відбулося дуже рано в неділю третього дня після його смерті. Із того часу в церкві існує давній звичай, який нам нагадує, що пасхальний піст закінчується в суботу вночі, а воскресні торжества починаються опівночі.

Великодні піснь «Христос Воскрес» – перший раз злетів з уст ангела до жінок-мироносиць при Господньому гробі. Цим привітом ми висловлюємо великодню радість і визнаємо нашу віру в Христове і наше Воскресіння. Із благословенням великодніх пасок пов'язані і писанки, які мають давнє походження.

Побожне передання каже, що Марія Магдалина, проповідуючи Христову науку, зайшла у двір римського цісаря Пшверія, дала йому в дар червону писанку із словами «Христос Воскрес». Отже, яйце відіграє велику роль у великодніх звичаях тому, що воно стало символом Христового Воскресіння.

Саме з любові до нас, людей, Ісус прийшов на світ і прийняв людське тіло, з любові до нас прийняв страждання і смерть на хресті, і з любові до нас він воскрес третього дня.

Великдень для нас християн вважається одним із найважливіших свят, із своїми традиціями, звичаями та великою вірою у перемогу життя над смертю. Великдень пов'язують із жертвою, яку приніс Христос за гріхи людей.

Святий апостол Павло сказав: Якщо Христос не воскрес, тоді вся християнська віра була б даремна. Воскресіння Христове нагадує нам про відновлення і воскресіння нашого життя, про квітучу весну всього людства. «Христос Воскрес!» – це вічні слова християнства, які проголошуються у безмежному просторі Всесвіту.

Воскресіння є тріумфальною та славною перемогою для кожного віруючого.

Микола ДУТКА

Писанково-фольклорний фестиваль у Коломиї

21 квітня 2023 року в Коломиї у Національному музеї народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського відбулася науковопрактична конференція «Великодні ігри та забави» в рамках XIII обласного відкритого фольклорного фестивалю «Писанка 2023».

Косівщину представляли дослідниці фольклору та авторки книг Аделя Григорук і Марія Лазарович. Аделя Григорук презентувала перед учасниками конференції своє наукове дослідження «Етнологія Гуцульщини: фольклор і обрядовість», яке вийшло у Львові у видавництві «Растр-7» (2020 – 252с., іл.). Аделя Григорук також виголосила доповідь «Гуцульські веснянки та гаївки як унікальний феномен обрядової культури України».

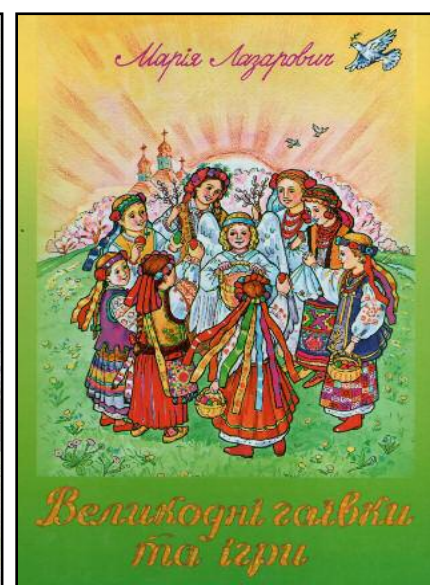
Марія Лазарович розповіла присутнім про книжку «Великодні гаївки та ігри», у якій вміщено тематичний фольклор, зібраний нею по всіх регіонах України. Книжку видано

у Чернівцях народознавчо-просвітницьким центром «Факел Марії» у 2018 році (352с., іл.).

Книжки обох авторок спрямовані на те, щоб світлі і гарні традиції українського народу були передані юному поколінню, збереглися і розквітли в нашій незалежній соборній державі.

Марія ПОРОХ

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

«Пісні і танці в долині річки Рускови»

7 травня 2023 р. Марамурська філія Союзу українців Румунії організувала у селі Рускова захід «Пісні і танці у долині річки Рускови», під пильною увагою голови місцевої організації СУР у Рускові Пінті Марічука та голови Марамурської філії СУР, проф. Мирослава Петрецького.

На відкритті заходу голова СУР, депутат Микола Мирослав Петрецький наголосив на тому, що українська громада у Рускові свято береже свою культуру, традиції та звичаї, подякувавши, водночас, усім причетним до організації заходу та місцевій владі за гарну співпрацю з Союзом українців Румунії.

Також виступили генеральний секретар СУР, пані Ірина-Люба Горват, перший віце-президент СУР Василь Пасенчук, голова Марамурської філії СУР, проф. Мирослав Петрецький, а також інші члени Ради СУР, які у своїх промовах говорили про роль і внесок СУР у збереження та популяризацію національної, мовної, культурної та релігійної ідентичності українців Румунії та про зусилля Союзу українців Румунії у забезпеченні спадкоємності української культури, традицій та мови.

Захід завершився чудовим концертом за участі художніх колективів з населених пунктів Рускова, Вишня Рівна, Мікула, Вишівська долина, Вишівська Красна, Поляни та Кривий.

Пісні і танці є невід'ємною складовою української культури та передаються з покоління в покоління. Вони відіграють особливу роль у забезпеченні спадкоємності українських традицій. Завдяки їм, членам громади вдається зберігати традиції для прийдешніх поколінь, насолоджуючись, водночас, можливістю відзначити та популяризувати ідентичність та культуру української меншини в Румунії через пісню і танці.

Коли права власності гальмують інституції, які мають вирішувати проблеми

Ситуація процесу передачі землі в селі Русь Поляни Марамурського повіту, де більшість населення складають українці, є предметом запиту, яке я озвучив з трибуни парламенту на адресу прем'єр-міністра Ніколае Чуке після того, як мене повідомили про те, що в селі процедури відновлення права власності гальмують власне представники інституцій, які мають вирішувати ці проблеми.

28 квітня, під час засідання місцевої ради села Русь Поляни, представники мерії представили ситуацію в місцевій Комісії з питань відновлення права приватної влас-

ності на землю, яка зазнає труднощі в процесі реституції через відмову Полянського лісництва призначити представників у комісії з питань передачі у володіння ділянки лісу.

Йдеться про 44 ділянки з лісовою рослинністю, на які видано рішення повітової

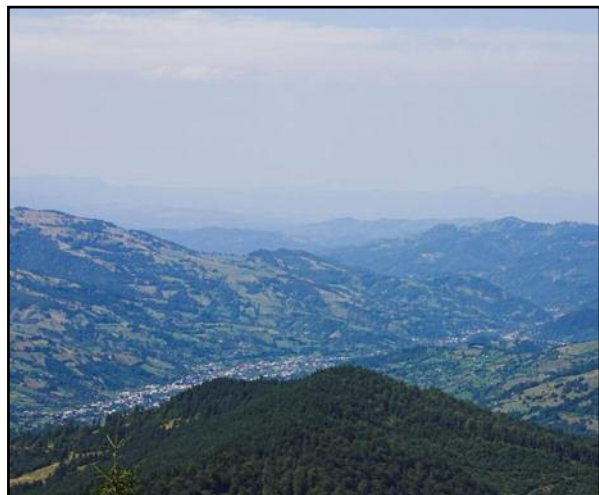
володіння у приватну власність держави, хоча вони є на старих ділянках, а деякі – за рішенням суду.

У запиті я послався на рішення № 395 від 13 червня 2017 р. Конституційного суду Румунії, відповідно до якого компетентним органом для вирішення справ про відновлення права власності на ділянки лісової рослинності є повітова земельна комісія.

Я попросив прем'єр-міністра Ніколая Чуке повідомити точку зору Уряду щодо ситуації з процесом передачі землі в селі Русь Поляни та уточнити чи подібні підходи також зустрічаються в інших повітах країни.

комісії про відновлення права приватної власності, з незмінним місцем розташування.

Свою позицію представники Полянського лісництва обґрунтовують тим, що ділянки мають бути передані із загального

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

«Без молоді і без освіти рідною мовою ми не зможемо забезпечити собі української ідентичності»

Відданість педагогічного колективу, постійна підтримка Союзу українців Румунії та велика прихильність батьків змінили повітовий етап XXIV конкурсу декламування української поезії, організований Союзом українців Румунії – Марамороська філія, 22 квітня, у селі Верхня Рівна у момент успіху та задоволення, яке перевищило його власний рекорд участі.

Рідна мова, необхідна для розвитку ідентичності, почуття культурної приналежності та зміцнення міжособистісних зв'язків і зв'язків між поколіннями, збирала у Верхній Рівні, як і в Олімпіаді з української мови, значно збільшену кількість учасників порівняно з попередніми випусками. Рівень підготовки та талант, який виявили учні у знанні рідної української мови, вражають.

Голова СУР Микола-Мирослав Петрецький, офіційний гість заходу, постійний прихильник еволюції освіти та поглиблення вивчення рідної мови, зворушено згадував внесок у його формування та прищеплення любові до Української рідної мови вчителя і класного керівника, які керували його кроками. Він відкрито говорив про участь і роль учителя у створенні стимулюючого освітнього середовища, яке допомагає учню зміцнити знання рідної мови. Голова СУР не оминув активну роль батьків у підтримці вивчення дітьми української мови. «Я наголошую на зусиллях викладачів, колег з СУР протягом багатьох років, щоб в результаті цих зусиль сьогодні ми вийшли на олімпіаду з української мови майже на 50% більше, ніж минулого року. Результати набагато кращі. Подібне я спостерігав і на конкурсі декла-

мування української поезії», – підкреслив Голова СУР.

У Марамуреші понад 150 учасників взяли участь у повітовому етапі конкурсу. Микола-Мирослав Петрецький запевнив, що СУР докладав і докладатиме зусиль для підтримки учнів, викладачів і загалом освіти рідною мовою, яка є необхідною для

існування української громади: «Без молоді і без освіти рідною мовою ми не зможемо забезпечити собі майбутнє так, як ми його перейняли від тих, хто був перед нами».

Голова Марамороської філії Мирослав Петрецький, подякував учням і вчителям, які направляють дітей у цю чудову навчальну подорож, за інтерес, який вони виявляють до української мови, і за захоплення, яке вони демонструють через поезію.

До складу журі увійшли голова СУР Луг Над Тисою, Самбор Анна, Мачока Михайло, голова СУР Поляни, перший заступник СУР,

Пасенчук Василь, Бойчук Ана, вчителька середньої школи Верхня Рівна та інспектор української мови, Мікулайчук Галена. Перед врученням призів комітет підбадьорив і привітав учнів, закликаючи їх продовжувати читати та вчитися з пристрасстю. 14 учнів отримали перше місце, 10 – друге місце, 9 учнів отримали третє місце, 9 учнів отримали відзнаки, 48 отримали приз за участь, а спеціальний приз отримала учениця Колопельник Сіміна з Реметської середньої школи.

Учні IV-XII класів також повинні були прочитати текст з першого погляду. Додатковим аспектом, який оцінювали організатори, був народний костюм, притаманний місцевості кожного з учнів, деталь, яка додавала краси та колориту заходу та демонструвала, що школярі пишаються українською культурою та традиціями.

Зі свого боку Рускован Іван, заступник мера села Верхня Рівна, Семенюк Лукреція, директор професійної школи Поляни, Папарига Марія, директор середньої школи Вишівська Долина, Штефан Марія, директор середньої школи Ремети, Йордакіану Ярина, голова СУР Бистрий, та Куреляк Василь, директор педагогічного ліцею імені Тараса Шевченка, подякували учням за інтерес до української мови та участь у конкурсі.

Активна участь у Конкурсі декламування української поезії в селі Верхня Рівна, повіт Марамуреш, є яскравим доказом відданості учнів та громади загалом заохочувати та популяризувати українську культуру в Румунії, і організатори вже чекають наступний етап.

До співпраці Румунії із сусідніми Україною та Р. Молдова, з якими поділяємо ті ж ідеали та цінності

Численні виклики, з якими світ зіткнувся в останні роки, підкреслили необхідність зміцнення співпраці між державами, особливо сусідніми. Добросусідство, взаємна повага та співпраця між двома державами припускають взаємний обмін інформацією, ресурсами чи досвідом з метою визначення найкращих рішень у різних сферах.

У політичній заяві, виголошеній у вівторок з трибуни парламенту я хотів акцентувати увагу на співпраці Румунії з сусідніми державами, особливо з Україною та Республікою Молдова, з якими ми зараз поділяємо ті самі ідеали та цінності, навколо яких будуватимемо спільне процвітаюче майбутнє у великій європейській родині.

З метою сприяння налагодженню прямих зв'язків між українськими містами і регіонами, з одного боку, та європейськими, з іншого, у контексті євроінтеграційних зусиль України, у Києві пройшов Міжнародний саміт міст і регіонів, захід в якому взяли участь Генеральний секретар НАТО, глави держав та урядів, а також офіційні особи з держав-членів Європейського Союзу, під час якого між низкою регіонів України, з одного боку, та Польщі, Чехії, Австрії, Франції, США тощо, з іншого боку, було підписано угоди про співпрацю, які прокладуть шлях для поглибленої співпраці в різних сферах.

Я нагадав, що посилення діалогу та двосторонніх відносин у різних сферах, а також транскордонне співробітництво у

сфері державного управління між прикордонними регіонами Румунії та України завжди були пріоритетними завданнями Союзу українців Румунії, тому в останні роки ми уклали численні угоди про співпрацю між СУР та органами місцевого самоврядування, ВНЗ та неурядовими організаціями, які сприяють діалогу між культурами та зближенню між нашими народами, доводячи, що Союз завжди був і залишається міцним мостом між двома сусідніми та дружніми країнами.

Національні органи влади повинні докласти більше зусиль для підтримки наших регіонів, особливо прикордонних, використовуючи всі можливості для їх розвитку в усіх сферах.

**ЗАХІД «209 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПОЕТА Т. Г. ШЕВЧЕНКА»
ПРОЙШОВ У КЛУЖ-НАПОЦІ**

«Румунія є другою після України країною за кількістю пам'ятників, зведених великому Кобзарю» – Іван Гербіл

(Закінчення. Поч. у попередньому числі)

Далі пісню «Зоре моя вечірняя», покладену на музику Бетховена, виконала комунікейшн-офіс-менеджер та вчитель англійської мови в середніх/старших класах проекту UA Child Education Hub – освітній проект для українських дітей Ганна Лісичина. Її колега по роботі, а також співачка і акторка Наталія Шевцова заспівала чутливу пісню «Ой тумане». Анастасія Шовтюк, Олександра Кочегарова, Надія Волга – члени новоствореного гурту Meeting Point, що діє при асоціації Phoneo, під керівництвом Юлії Скальської з Одеси – душевно і чутливо продекларували декілька віршів. А школярці Катерині Турчин вдалося заворожити публіку театральним виконанням вірша «Минають дні, минають ночі». На завершення концертної програми пролунала пісня «Реве та стогне Дніпр широкий», яку вже давно вважають своєрідним гімном українців, у неперевершеному виконанні меццо-сопрани Лізи Кадельник, солістки Румунського національного опер-

ного театру в Клуз-Напоці українського походження.

Підсумовуючим став виступ пані Раїса Бужак з Чернівців, яка зачитала присутнім шість віршованих уривків, які дослідники виділяють у творчості Шевченка як звернення пророка до дітей, переселенців, воїнів, вчителів, окупантів та до «і мертвих, і живих». На її погляд, всім нам було б добре прислухатися до цих побажань і настанов великого українського мислителя, особливо з огляду на суттєву зміну в поглядах та потребах практично всіх українців в зв'язку з військовими діями на території України. «"Що можу зробити Я в даний момент для перемоги?" – ми часто задумуємося. ...Кожен з нас відчуває, що має зробити те маленьке, те, що йому під силу, для звільнення нашої країни,» – сказала вона наприкінці. До таких справ, які своїм впливом і значимістю допомагають українцям в їхній боротьбі за право на рівноправне існування, на думку колишньої вчительки, відноситься і ця подія: «Сьогодні це чудове свято, присвячене геніальному Кобзареві, є нашим вкладом у звільнення України, в її майбутнє існування і процвітання».

Ольга СЕНИШИН

СУР у своїх заходах не буде заляканий діями та проявами недоброзичливості!

Марамуреська філія Союзу українців Румунії 22 квітня організувала в приміщенні організації СУР у селі Верхня Рівня повітовий етап 24-го Конкурсу декламування української поезії. Організатори присвятили цей захід учням, їхньому освітньому розвитку, любові до рідної мови та почуттю приналежності до спільноти, яка зберігає свої цінності та культуру.

Вражаючи кількість учасників та ентузіазм дітей щодо участі у цьому важливому для української громади заході викликали невдоволення деяких місцевих лідерів, ефемерних на своїх посадах, із зарозумілим і деструктивним ставленням, які спробували зіпсувати радість дітей та їхніх родин, вдаючись до підлих і нищих дій.

З метою залякування учасників, після дзвінка на єдиний номер екстрених служб 112, з міста Сігету Мармаціей, тобто з 20-ти кілометрової відстані, був викликаний екіпаж поліції для оцінки УВАГА! законності паркування автомобілів, на яких батьки приїхали до населеного пункту, щоб підтримати своїх дітей на конкурсі, мета та масштаби якого не мають нічого спільного зі ставкою особи, яка зробила цей виклик.

Це єдиний населений пункт, де відбулося подібне залякування, спрямоване на перешкоджання організації подібних культурних заходів, особливо для дітей, з яким СУР зіткнувся за понад 33 роки своєї діяльності, а це десятки тисяч заходів, організованих у понад ста населених пунктах у 13 повітах Румунії, де проживають етнічні українці.

На жаль, це не поодинокий випадок для Верхньої Рівні, населеного пункту в якому українці складають більшість. У минулому ще були ситуації, коли Союз українців Румунії стикався з різними перешкодами у своїй діяльності з організації культурних заходів, присвячених збереженню української культури, оскільки місцева влада відмовилася давати дозвіл на їх проведення у громадському місці. Наприкінці минулого року начальник місцевого відділку поліції намагався перешкодити проведенню такого заходу, чинячи тиск на членів повітового та центрального проводу СУР і намагаючись ввести їх в оману щодо неможливості проведення культурних заходів навіть на приватній земельній ділянці.

Проте, незважаючи на ці прикрі факти, 29 квітня у тому ж населеному пункті – Верхня Рівня, у приміщенні місцевої організації Союзу українців Румунії, відбудеться національний етап Конкурсу декламування української поезії, під час якого будуть нагороджені й учні-учасники повітового етапу Олімпіади з української мови та літератури та повітового етапу Конкурсу декламування української поезії. Рада Союзу українців Румунії висловлює свою публічну надію, що святковий для учнів момент не буде затьмарений і цього разу ретроградними діями, які не роблять честі тим, хто їх ініціює.

Союз українців Румунії у своїх зусиллях щодо просування та підтримки освіти рідною мовою, освітнього шляху та розвитку всіх учнів, які навчаються українською мовою, не буде заляканий такими діями, не зупиниться і не буде перешкоджати таким проявам недоброзичливості. СУР продовжуватиме організовувати культурно-мистецькі заходи з такою ж відданістю та турботою про громаду, яку він представляє, і рішуче виступатиме проти будь-яких порушень закону.

Явище насильства в школах Румунії

Насильство – це явище, яке дуже часто зустрічається в сучасному суспільстві, в сучасний період представляючи явище неспокійне, що нам здається, що ні школа, ні сім'я, ні суспільство не можуть вирішити. У традиційному розумінні школа – це місце викликання та передачі пізнання, формування компетентних навичок, розуміння життя і світу, які нас оточують.

Місія школи це не лише підготувати робочу силу і вчити молодісць, це і бажання досягати успіху у ринку праці. Існують різні форми шкільного насильства, маючи на увазі три показники: правопорушення, шкільний клімат (зв'язки між учнями та дорослими) та незахищеність. Існують й інші форми насиль-

ства: насильство поза школою, яке виникає з навколишнього середовища, насильство з школи, яке зв'язано із поведінкою учнів, порушеної під час уроків, неухважністю, незаконним шкільною ситуації.

Найчастіше форми насильства, які зустрічаються в школі – це сварки, агресивність між учнями. Сімейне оточення – найголовніше джерело насильства учнів, тому що багато з учнів появляються з неорганізованих сімей, або батьків однаків, а також і місця роботи. Школа представляє одне з найважливіших соціальних середовищ із життя дитини, це місце де дитина отримує формальне виховання, де вона навчається, і потрібно, щоб дитина отримала відповідну поведінку у суспільстві.

Школа може відіграти важливу роль у попередженні шкільного насильства. Наприклад, в умовах нестабільного сімейного середовища школа може представляти для учня другий шанс.

Головна мета для школи – пропонувати відповідний клімат для навчання і розвивання, де всі діти щоб підготовлялися для майбутнього. Будучи комплексне явище, насильство має психологічне, соціальне, культурне і економічне установа.

Засоби масової інформації надають все більше уваги насильству, сприяючи обізнаності і зростанню суспільного інтересу. Тому шкільне насильство це форма щоденного насильства і проблема глобалізації. Насильство в школах – не нове соціальне явище, сьогодні воно видиме у різних середовищах.

У сьогоднішній день найголовніше мати нове зображення дитинства перед собою методів виховання дітей.

Микола ДУТКА

Чергове засідання Ради СУР, скликане головою Союзу українців Румунії, Меколою-Мирославом Петрецьким, відбулося 27 квітня в місті Орадя, повіту Біхор.

Окрім звичайних дебатів, пов'язаних із понесеними витратами, фінансуванням культурно-мистецьких акцій, виданням книжок і публікацій, парламентської діяльності голови СУР, на зустрічі також аналізували спроби залякування, яких зазнавав СУР у селі Верхня Рівна, повіт Марамуреш, з нагоди організації «Конкурсу декламування української поезії».

У першій частині роботи, адміністративний відділ представив фінансово-бухгалтерську ситуацію, результати за категоріями видатків здійснених на рівні філій та перевірку звітів, надісланих їх керівниками. Затверджено орієнтовні кошториси конкретних заходів СУР: «День вишиванки», «Культурне розмаїття – українські традиції та звичаї», «Молоде перо – традиційні художні ремесла», «Літературний конкурс для дітей та юнацтва», «ОУМР-Відвідування красот рідного краю», «День Європи», «225 років з часу видання «Енеїди» Івана Котляревського», «Українська кухня – кулінарне змагання», «Вшанування ветеранів війни та збереження традицій в українців», «Весняні скотарські звичаї українців – «Гуцульська міра»», «Документальна екскурсія «Українці з Бігора», «Національний конкурс «Українська історія та традиції», «Співжиття», «Наша мова – скарб», «Традиційна українська пісня», «З усіма українцями святкуємо ліс», «Фестиваль півоній - 4 – ий випуск», «Українські традиції та звичаї», «100 років від дня народження письменника Василя Земляка (1923-1977)».

Голова СУР Микола-Мирослав Петрецький представив підсумки діяльності, проведеної як депутат, деталі будуть представлені в періодичних виданнях СУР. Затверджено кошти філіям та спеціалізованим комісіям Союзу, на проведення засідань Комітету та участь у засіданнях Ради СУР, господарські витрати, придбання предметів домашнього вжитку та побуту, витратних матеріалів, палива та побутової техніки, придбання народного вбрання, ремонт приміщень. Інвестиції також були схвалені для філій Марамуреш, Сучава, Тіміш та Тулча в рамках

Чергове засідання Ради СУР відбулося в місті Орадя

аналізу на другий квартал 2023 року. За пропозицією Комісії з питань преси, книговидання та засобів масової інформації пріоритетними визначено видання дитячої літератури та шкільних підручників.

Міжкультурному фестивалі в Сігішоарі, Конкурс фестивалю національних меншин «Свята Дельти» у Суліні (9-11 червня), програма Interreg Next Румунія – Україна, захід UNHCR – 4 травня, Бая-Маре.

Також обговорили необхідність ремонту педагогічного ліцею імені Тараса Шевченка та погодили музичний проект із творами українського фольклору у виконанні народної артистки Андрії Реднік. Серед аналізу – запрошення на 18-ту Міжнародну школу українознавства «Крок до України», організовану онлайн Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» (17-28 липня). Насамкінець були представлені вакансії у вищій освіті для меншин.

Окремим пунктом дискусій був аналіз ситуації, представленої СУР –

Марамуреська філія щодо спроб залякати учасників «Конкурсу декламування української поезії», що проходив у Верхній Рівні, де деякі місцеві лідери, тимчасово перебуваючи на посаді, намагалися псувати радість дітям та їхнім родинам, вдаючись до цькування та негідних дій. Вони зателефонували за номером 112 до наряду поліції Сігету Мармацій, щоб перевірити законність тимчасової стоянки автомобілів батьків у цьому населеному пункті. Інцидент непоодинокий у Верхній Рівні, в населеному пункті з більшістю українського населення, у минулому СУР стикався з численними перешкодами у своїй діяльності через відмову місцевої влади організовувати культурні заходи у відкритому доступі. За понад 33 роки діяльності, з десятками тисяч заходів, організованих у понад сотні населених пунктів у 13 повітах Румунії, де проживають етнічні українці, Верхня Рівна є єдиним місцем, де СУР стикається з такими жестами залякування.

По кожній із розглянутих і схвалених проблем і заходів, Рада Союзу прийняла рішення, підписані всіма членами Ради. Наступне робоче засідання Ради відбудеться у дату та в місці, про які філії будуть повідомлені своєчасно.

(сайт СУР)

Під час зустрічі також було проаналізовано низку організаційних питань щодо здійснення діяльності СУР: співпраця з компанією 3 ART SRL, яка спеціалізується на консалтингу для отримання безповоротних коштів, для розвитку соціальних послуг, підтримки створення соціальних підприємств у сільському середовищі та підтримка стартапів для молоді, Конгрес українців-адвентистів – Сучава, 27 травня, участь ансамблю «Червона Калина» в

Шануємо і пам'ятаємо відому дитячу письменницю з Гуцульщини МАРІЙКУ ПІДГІРЯНКУ

29 березня цього року відомій українській дитячій письменниці, членкині Спілки письменників України, педагогині Марії Омелянівні Ленерт-Домбровській, яка ввійшла в літературу під псевдонімом Марійки Підгірянки виповнилося б 142 роки від дня народження, а 18 травня 2023 року сповниться 60 років, як її немає серед нас.

Довідково. Марійка Підгірянка народилася 29 березня 1881 року, в сім'ї лісничого у селі Білих Ославах. Батько Омелян Ленерт дістав службове призначення в лісництво села Уторопів Косівського повіту, куди вони переїхали на проживання. Тут здобула початкову освіту (6 класів). У 1896 році склала екстерном іспити до Коломийської школи. В 1900 році закінчила жіночу вчительську семінарію у Львові і працювала за улюбленою професією на Гуцульщині, на теперішній Коломийщині, Тлумаччині і Львівщині.

Учасники науково-практичної конференції в Уторопському ліцеї біля меморіальної дошки Марійки Підгірянки

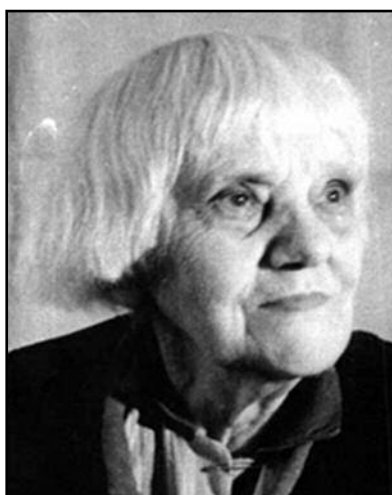
Підпис Марійка Підгірянка з'явився під першими віршами. Марійка Підгірянка є автором таких видань: «Відгуки душі» (1908), «Збірничок віршів для дітей» (1920), «Ластівка» (1925-1927), «Безкінечні казочки», «Граї, бджілко», «Ростить великі», «Школярки йдуть», «Гірські квіти» (1962), «Розповім вам казку, байку», «Гарний Мурко мій маленький», «Безкінечні казочки», «Зіллуся з серцем народу», «Краю мій, рідний», «Учись, маленький», «Три віночки», «Мелодії дитинства», «Мати-страдниця», «Подертий козушок», «Киця і квачик», «Їжачок».

Померла Марія Омелянівна 18 травня 1963 року. Похована у Львові на Личаківському кладовищі, неподалік від могили Івана Франка (з «Історії української літератури»).

Життя і творчість Марії Омелянівни Ленерт-Домбровської тісно пов'язане з нашою Косівщиною. Працювала в Рибному разом з чоловіком Августином Домбровським, з яким назавжди пов'язала свою долю. В Рибному народилися їхні сини Остап і Роман, а у Вороні — син Маркіян і дочка Дарія. Виступала на вчительських конференціях у Кутах, часто бувала в Косові, зустрічалася з інтелігенцією, бувала на концертах, виступах Гуцульського театру Гната Хоткевича, ярмарках. У Риб-

1. Марійка Підгірянка

2. Письменниця М. Підгірянка на початку 1960-х років

ненській школі в кабінеті української мови і літератури оформлені стенди із фотографіями та матеріалами про життя і творчість Марійки Підгірянки на Гуцульщині.

В Уторопах також пам'ятають і шанують письменницю. На будинку тутешньої школи 21 квітня 1991 року встановлено меморіальну дошку на її честь, проводяться різноманітні заходи, на яких розповідається про її життя і творчість, її всеукраїнську славу.

На Прикарпатті Марійка Підгірянка залишила глибокий слід своєю подвижницькою вчительською та літературною працею.

Сьогодні всі місця, де вона жила, позначені на літературній мапі області, про що нам коротко хочеться викласти у своїй статті.

Пам'ять про славу поетеси зберігають музей-кімната Марійки Підгірянки, відкрита в 1991 році в місті Тлумачі, що на Івано-Франківщині, Музей Марійки Підгірянки (1996) у селі Білих Ославах. Дослідженням біографії письменниці, її

зв'язків з Гуцульщиною займається Василь Левицький — лавреат її премії, завідувач, науковий працівник музею. Тут же, в Білих Ославах, у 2014 році встановлений пам'ятник Марійці Підгірянці, автор якого — скульптор, член НСХУ Володимир Довбенюк.

Українській письменниці встановлено і кілька меморіальних дощок, зокрема, крім

Уторопів, на будинках сільських шкіл Ворони (1992), Вікнян (1991), Братишева (1991), Антонівки (1991), на будинку у селищі Рудне біля Львова, на Горішній церкві (2001) та будинку резиденції (2016) в Білих Ославах, у селах Заріччі (1989), Буркуті (2016), Довгому на Іршавщині (2017). Її іменем названі вулиці в Івано-Франківську, Калуші, Тлумачі, Надвірній, Коломиї, Косові. В 1991 році її ім'я присвоєно Івано-Франківському театрові ляльок, пластовому куреню.

У 1991 році заснована премія імені Підгірянки в галузі літератури і мистецтва Івано-Франківським обласним товариством української мови ім. Тараса Шевченка «Просвіта», а в 1993 році — у Косівському районі премія ім. Марійки Підгірянки для освітян району. Шкода, що наша районна премія дуже швидко припинила своє існування.

Серед косівських лавреатів премії ім. Марійки Підгірянки — Ігор Пелипейко, Василь Курищук — за книги з краєзнавства; Богдан Радиш — патріарх художнього слова, член НСПУ, Аделя Григорук — письменниця, членкиня НСПУ та НСЖУ, Микола Близнюк — письменник — за твори для дітей, Володимир Тутуруш — лікар-офтальмолог, багаторічний голова осередку «Просвіта» в Косівській центральній районній лікарні, та Надія Пасічняк — членкиня Клубу інтелігенції ім. І. Пелипейка, — за просвітянську роботу.

Учні Стопчатівського ліцею на Марійчиних читаннях у Білих Ославах із педагогом-організатором Ольгою Сав'юк (крайня зліва у 2-му ряді), письменницею Аделею Григорук та завідувачем Музею Василем Левицьким (3-ій ряд справа)

Клуб інтелігенції, Союз українок Косівщини також трепетно і бережно ставляться до творчості Марійки Підгірянки. Стараннями цих громадських організацій проводилися конференції, літературні читання.

(Продовження на 11 стор.)

Марія ПОРОХ

З діяльності голови СУР, депутата Миколи-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО

Палата депутатів прийняла новий закон про середню освіту

У середу 10 травня Палата депутатів прийняла новий закон про середню освіту. Згідно з ним, особи, які належать до національних меншин, мають право навчатися і здобувати освіту рідною мовою на всіх рівнях, видах і формах загальної середньої освіти на умовах, передбачених законом.

До проекту, ініційованого урядом, також внесено деякі запропоновані мною поправки, які приносять важливі зміни для учнів, що належать до національних меншин, які вивчають мову або навчаються мовою національної меншини.

Відповідно до однієї з поправок, після отримання базової середньої освіти учні проходять обов'язкове національне оцінювання. Національне оцінювання для випускників 8-х класів складається з тестів з румунської мови та літератури, математики, тесту з цифрової грамотності та рідної мови для учнів, які отримали гімназійну освіту мовою національної меншини, і організовується відповідно до методології, затвердженої наказом Міністра освіти. Тест з цифрової грамотності проводиться відповідно до дескрипторів, розроблених на основі шкільних навчальних програм. Результат оцінювання виражається рівнями компетентності відповідно до визнаних європейських стандартів у цій галузі. Визнані в Європі іспити для сертифікації цифрової грамотності можуть бути визнані як еквівалентні.

Крім цього учні, які не мають можливості навчатися рідною мовою в адміністративно-

територіальній одиниці проживання, також будуть підтримані в цьому відношенні, шляхом відшкодування витрати на проїзд транспортом загального користування до найближчого навчального закладу з навчанням рідною мовою

або безкоштовне проживання та харчування в інтернаті, що обслуговує навчальні заклади з рідною мовою викладання, або в можливому найближчому інтернаті.

Згідно з іншою поправкою, навчальні групи/класи для дітей додошкільного, дошкільного або шкільного віку, для форми навчання рідною мовою національної меншини/викладання мови національної меншини, можуть функціонувати нижче мінімальної кількості учнів або вище максимальної кількості учнів не більше ніж на 4 дитини додошкільного, дошкільного або шкіль-

ного віку, за погодженням з Міністерством освіти, на підставі обґрунтованої пропозиції ради навчального закладу або організації національної меншини, представленої в Парламенті Румунії.

З іншого боку, після консультацій зі спеціалізованими інспекторами та директорами педагогічних ліцеїв з викладанням мовою національної меншини, була визначена необхідність збереження спеціалізації «вчитель», яку було вилючено з початкового проекту, поряд зі спеціалізаціями «вихователь» та «педагог позашкільної освіти» у закладах загальної середньої освіти, які мають можливість організовувати процес викладання-навчання-оцінювання та педагогічну практику. За підсумками дебатов у профільному комітеті було погоджено залишити цю спеціалізацію разом з іншими в остаточній редакції відповідної статті, що дозволить удосконалити освітній процес в початковій школі, підтримуючи при цьому роботу педагогічних ліцеїв.

Водночас до нового закону, який є загальною нормативно-правовою базою, було включено чимало положень другорядного законодавства у сфері освіти.

Закон про середню освіту буде направлений до Сенату, який розгляне його в останньому читанні.

Дякую колегам з Комітету з питань освіти за конструктивні дискусії протягом останніх тижнів, а також представникам профільного міністерства за відкритість!

«ЄС є світовим лідером у підтримці міжнародного розвитку та реальним рушієм прогресу в усьому світі»

9 травня - це день, який має багатозначне значення для всіх громадян Румунії, день, який тричі визначав долю Румунії, а саме: День незалежності, День закінчення Другої світової війни та День Європи. 9 травня 1877 року Михайло Когелнічану вперше проголосив на пленарному засіданні Асамблеї депутатів Декларацію про незалежність Румунії, 8/9 травня 1945 року в Європі закінчилася Друга світова війна з підписанням акта про беззастережну капітуляцію Німеччини, а 9 травня 1950 року тодішній міністр закордонних справ Франції Робер Шуман запропонував амбітний план економічного співробітництва між Францією та Німеччиною, заклавши тим самим основи Європейського Союзу.

У своїй політичній заяві, виголошеній з трибуни Палати депутатів, я зупинився на значенні третього моменту, зокрема на спільних цінностях, які просувають європейські держави, розуміючи, що лише забезпечивши клімат миру, співпраці, добросусідства та взаємної поваги, ми зможемо принести процвітання нашим громадянам.

Сьогодні Європейський Союз – це простір різноманітності, але з багатьма спільними цінностями, а держави-члени утворюють найбільший у світі торговельний блок, що пропонує багато економічних переваг. ЄС є світовим лідером у підтримці

міжнародного розвитку та реальним рушієм прогресу в усьому світі.

ЄС надалі рішуче налаштований продовжувати свої зусилля з лібералізації світової торгівлі, експортувати товари та послуги по всьому світу, забезпечуючи при цьому найбільший ринок збуту для продукції з понад 100 країн. Сьогодні держави-члени ЄС співпрацюють з урядами 150 країн-партнерів у світі, що розвивається, міжнародними організаціями та неурядовими організаціями, пропонуючи громадянам та законним резидентам ЄС багато прав, закріплених у законодавстві ЄС у багатьох сферах.

Крім того, інституції ЄС разом з національними урядами є найбільшим у світі донором допомоги на цілі розвитку, спільно працюють над просуванням належного врядування, а завдяки політичному, практичному та економічному співробітництву ЄС відігравав і продовжує відігравати ключову роль у розбудові миру.

Румунія відігравала і продовжує відігравати ключову роль у цьому відношенні, докладаючи значних зусиль для забезпечення стабільності, безпеки, демократії, основних свобод і верховенства права в цьому регіоні Європи.

На жаль, останні роки змусили нас ще більше замислитися над крихкістю і важливістю цих цін-

ностей і зрозуміти, що ми повинні й надалі докласти послідовних зусиль для їх зміцнення і просування.

Я сподіваюся, що День Європи зближить нас, об'єднає для досягнення наших головних національних цілей і зміцнить європейський та євроатлантичний курс Румунії. Ми повинні усвідомити, що, незалежно від політичної ідеології, етнічної приналежності або віросповідання, ми повинні сприяти сталому розвитку Румунії та Європейського Союзу в цілому, зміцнюючи наші зусилля з відновлення миру в регіоні.

УКРАЇНСЬКА ТВОРЧА ВИСТАВКА В ПОВІТІ ТІМІШ

У теплий весняний сонячний день 29-го квітня ц.р. в місті Тімішоарі в музеї села біля Української хати, відбувся приємний захід, який вже став традиційним, проходить кожного року. Знаємо, що вишиванка єднає всіх – від найменших до найстарших – в одну українську родину.

Жінки українки зберігатимуть традиції, бо народна творчість – це велике багатство, яке появилось протягом віків, а головна мета заходу є збереження та оцінення українських традицій.

Головні організатори події – голова СУР Микола-Мирослав Петрецький і голова філії Тіміш СУР Юра Глеба. Хочу згадати, що ініціатором події була і є п. Михаела Бумбук – репортер TVR Тімішоара для української меншини.

Після відкриття голова Тіміської філії разом із членами комітету привітали гостей, присутніх журналістів, українців крайових організацій СУР. В промовах виразили гарні слова для тих, котрі творять чудові речі, продовжують передавати цю майстерність молодому поколінню. Опісля голова філії передав мікрофон п. Михаелі Бумбук, яка старалась представити виставку митців, проходячи попри всі стенди з експонатами.

Відвідали стенд старшої жінки-українки родом з Мараморощини, але вже багато років, як живе із сім'єю і родиною в Банаті в с. Дарові – Тіміш. Має як хобі шити, вишивати одяг, народні костюми для ляльок, різний одяг для кожного повіту країни. Пані Марія Шулдак, жінка старшого віку, прибула разом зі своїми дочками, внуками до Банату. Гарні речі виробляють для молоді, скатертки, рушники, вишиванки, а Марія – рукавиці, капці, хатні гарні туфлі. Приблизились до виставки п. Марія Крішан, голови організації Готлоб, яка виробляє гарні вінки, віночки для дівчат танцюристів, різні кольорові стрічки – пояснила вона. Робота акуратна, старання, для одного вінка потрібно приблизно один день з половиною. Квіти – наче живі.

Між українськими творцями була і п. Іляна Теслевич з Лугожу

– модельєр. Її швейна майстерність відома всім. Виробляє гарні українські гуцулки, чудові вишиванки і багато за новим стилем, вживає метод стилізації. Група Учнів школи зі Щуки виставила гарні малюнки, різні сувеніри, за новою технікою. Були виставлені українські традиційні страви. Українці Щуки приготували дуже смачні, добрі голубці, нагодували всіх присутніх. Інші – вареники, кремзлики, м'ясні страви, потім калачі – крученики з горіхами, маком, пампушки, паски і т.д..

Підтримувати атмосферу в той веселий і радісний день гості з України, вже відомі в п. Тіміш, одні з них вже більш як один рік живуть у Тімішоарі (біженці), тут, де українці зберігають давню традицію.

Дует «Надія» Ірини Корнієнко і Лесі Бажинової проспівав гарні українські пісні, зачарував всіх.

Потім п. проф. Михайло Василієвич (з Одеси) розвеселив присутніх гарними піснями «Веснянки».

Група учнів з Малих Реміт під проводом п. проф. Анни Грінь від душі співали українські пісні. Добре приготвлені.

Група учнів із Драгомірешт разом із вчителькою Міоарою Чінар так само розвеселили слухачів. Треба згадати, що на цей захід прибули і гості з України, теж відомі в Тіміському повіті – п. Ірина Стиць – співачка, яка проспівала пісні, які зворушили слухачів, теж відомий у нашому краї. Дмитро Чернішов (командир добровольців «Буковина» брав участь на українському святі.

Закінчила артистичну програму сім'я Грінь – молода співачка Ніколета – дочка, мама Анна, тато Николай, які виконали гарні українські пісні, коломийки і для всіх подарували дві улюблені пісні – «Зелене жито, зелене» і «Черешневий цвіт». Бог обдарував одних людей таким талантом, щоб голосом веселити разом з піснями, інших творити чудеса з душею золотими і здібними руками.

Такі наші талановиті українці – наша гордість.

Анна БЕРЕГІЙ

Зустріч із синами села у Сфенту Георге

У Сфенту-Георге, у серці Дельти Дунаю, відбувся особливий культурний захід під назвою «Зустріч із синами села», організований філією СУР Тулча за фінансової підтримки Союзу українців Румунії. На заході відбулася презентація традиційних українських пісень у виконанні вокальних колективів місцевих організацій Караорман, Фантана Маре, Суліна, а також дитячого вокального гурту «Катерлезька зоря» та дорослого вокального гурту «Чорне море» приймаючої організації.

Оскільки дійство було прирівняне до святого покровителя місцевої церкви, воно дало селянам і туристам можливість побачити

особливе шоу, сповнене традицій і колориту. Радість та ентузіазм місцевих жителів були очевидними, а подія стала наочним доказом того, що традиції та звичаї етнічних українців не загинуть.

Оскільки церковні свята, як правило, є приводом для радості, місцева організація Мурігіол прийняла колег із Чукурови, Теліци та Тулчі з розпростертими обіймами. Це зміцнило зв'язки між українськими громадами та зв'язало нові мости співпраці, організація культурних заходів є важливою для збереження та популяризації культурної спадщини української громади. Тому для СУР Тулча захід «Зустріч із синами села» став ще однією можливістю відзначити українські культурні традиції та звичаї.

Поїздка для 708 учнів-українців та 155 учителів з різних шкіл нашої країни

Союз українців Румунії організував у березні-квітні поїздки для 708 учнів та 155 вчителів, які їх супроводжували, з різних шкіл країни, щоб дати дітям можливість досліджувати та відкривати нові місця, пізнати історію, культуру та традиції різних спільнот та дізнатися про природу та довкілля.

Поїздки включали відвідування музеїв, ботанічних садів, зоопарків та інших туристичних і культурних об'єктів. Таким чином, зі школи Бистрий 29 учнів і 25 дорослих на чолі з проф. Іордакіану Іриною відвідали Соляну шахту Турда та ботанічний сад у Клуз-Напоці. З тими ж цілями, до яких був доданий зоопарк у Тиргу-Муреші, поїхали 13 дітей та 15 дорослих зі школи Верхня Рівна, поїздку очолила проф. Петрецька Лариса.

Професійна школа Рускова була в повіті Сучава з 16 учнями та 5 вчителів, очолюваними вчителями Настака Осташ та Доброцькі Маріана, а професійна школа Поляни відпра-

вилася в Клуз з 50 учнями та 5 вчителів, очолюваними вчителями Семенюк Лукреція, Яворовські Аліна та Яворовські Василь, відвідували ботанічний сад, акваріум та музей анатомії, кінної лікарні, кімнати квітів та кімнати овочів. Було 203 дітей та 21 дорослих із середньої школи Вишівська Долина під керівництвом професора Папариги Марії, які відвідали туристичний комплекс Борша та підйомник Борша Гондола. Дитячий садок тієї ж школи вирушив із 44 дошкільнятами та 5 супроводжуючими під керівництвом проф. Хрін Маріани на дитячий майданчик «Чарівне місце» в Сігету Мармаціей.

цю, Музей природничих наук, Музей етнографії «Самуїл та Євгенія Йонець» та зоопарк Радівці у супроводі вчителів Поп Марії, Штецька Іляни, Чінар Ани та Персиди Кучіча. З Реметинської середньої школи 84 учнів та 11 дорослих відвідали Музей астрономічних наук Бая-Маре та Музей мінералогії «Віктор Гордуза» разом з учителями Роман Лівія, Штецька Таня, Анна Дубович та Мікулайчук Анжеліка. 58 дітей і 40 дорослих із середньої школи Бистрий вирушили з Моканіцою. Середня школа Вишівська Красна відвідала Соляну шахту Турда та ботанічний сад із Клузи з 43 дітьми та 7 вчителів у супроводі секретаря Мочернака Юри та вчителів Проданюк Діани, Ніки Тамари, Лукачу Родіки та Королі Віоріки.

СУР цінує, що екскурсії надають дітям інтерактивний та практичний досвід навчання, який може допомогти їм краще зрозуміти теоретичні концепції та розвинути практичні навички. Вони стимулюють творчість, допитливість і інтерес до історії, мистецтва, природничих наук і літератури.

Середня школа Верхня Рівна мала поїздку з 19 дітьми та 3 дорослими під керівництвом професора Гереа Доріни, яка включила відвідування Педагогічної школи «Тарас Шевченко» в Сігету Мармаціей, також з тієї ж школи, 36 дітей і 5 дорослих під керівництвом професора Петрецької Лариси відвідували Національний музейний комплекс Астра Сібіу та будівлю Вавилону в Альба-Юлії.

68 дітей та 8 дорослих професійної школи Кривий відвідали Сучавську форте-

«3 нагоди 2 травня – національного дня молоді – бажаю всім молодим людям світлого та повноцінного майбутнього!» – Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ

Національний день молоді, який ми відзначаємо 2 травня, дає нам можливість подумати про цінність, яку молодь приносить нашому суспільству, і зосередитися на їхніх потребах у поточному контексті. Саме тому остання політична заява, яку я зробив з трибуни Палати депутатів, була присвячена молоді – ресурсу змін, інновацій, завжди орієнтована на практичні рішення, створюючи разом краще майбутнє для нашої країни.

Зараз молоді люди стикаються з невизначеністю, породженою геополітичним контекстом, і після перетину періоду COVID їхні потреби більші, ніж будь-коли. Важливо, щоб ми заохочували, просували та підтримували молодих людей у досягненні їхніх цілей у всіх сферах. Нам потрібні більш сильні заходи, щоб створити для них більше можливостей, включаючи освітні можливості,

постійне визнання їхніх досягнень і підтримку їх участі в політиці.

Ми не можемо ігнорувати потребу у створенні програм професійного навчання, пов'язаних з ринком праці, для приблизно 465 000 молодих людей без роботи, збільшення фінансування волонтерських акцій, кількість національних програм, присвячених стартапам для молоді. Минулого року особливу увагу було приділено способам просування та підтримки молодих виконавців, учні, які беруть участь у шкільних та позашкільних конкурсах, отримують набагато більшу підтримку, ніж у попередні роки.

Для громадян, які належать до національних меншин, молодь є надзвичайно важливим ресурсом, будучи тим, хто увічнює культуру, традиції та рідну мову, виступаючи визначальним фактором прогресу всієї громади.

Союз Українців Румунії сприяє розвитку молоді на всіх рівнях, підтримуючи освіту для учнів, які навчаються рідною мовою, організовуючи освітні та культурні заходи для молоді, впроваджуючи проекти, спрямовані на її особистий розвиток та просування в політичному житті.

Незважаючи на складну геополітичну ситуацію, як особи, які приймають політичні рішення, ми повинні залишатися пов'язаними з реальними потребами молоді та постійно оновлювати державну політику, відповідально та вчасно впроваджувати програми та проекти для її підтримки, незалежно від релігії, етнічної приналежності чи географічного регіону, з якого вони походять.

Бажаю всім молодим людям світлого та повноцінного майбутнього! Многая літа!

Шануємо і пам'ятаємо відому дитячу письменницю з Гуцульщини Марійку Підгірянку

(Закінчення. Продовження з 7 стор.)

Учасники урочистостей відвідували Музей письменниці в Білих Ославах. Чудовий концерт, програма якого побудована на віршах і піснях Марійки Підгірянки, відбувся у Сморнянській школі-садку.

Щорічно в березні в музеї видатної української дитячої письменниці проходять Марійчині літературні читання, в яких бере участь Аделя Григорук — заслужений працівник освіти України, член НСПУ і НСЖУ. Науковий працівник музею В.Ю.Левицький докладає чимало зусиль для їх проведення.

Школярі Стопчатівського ліцею Косівського району Івано-Франківської області кожного року святкують день народження Марійки Підгірянки. Ініціатором таких заходів довгі роки була педагог-організатор ліцею Ольга Сав'юк. У 2019 році, письменниця Аделя Григорук виїжджала зі школярами початкових класів цього закладу разом з Ольгою Сав'юк в Музей у Білі Ослави. Кожна дитина читала вивчені напам'ять вірші Марійки Підгірянки та Аделі Григорук, яка є їх улюбленою поетесою і частою гостею ліцеїстів.

Аделя Григорівна кожному учасникові подарувала свою книжку «Лийся, пісенько крилата» з автографом і листівку із пам'ятником Марійки Підгірянки. До музейної експозиції школярі презентували матеріали про вшанування Марійки Підгірянки в їх навчальному закладі.

Хоч зараз це й не дуже легко, але книжки Марійки Підгірянки все-таки виходять у світ. Так, у 2009 р. видавництво «Нова Зоря» (Івано-Франківськ) випустило об'ємний том (784 сторінки) «Для України вірно жиймо», де твор-

чість письменниці представлена з найбільшою повнотою. Книга вийшла за фінансової підтримки сина, Маркіяна Домбровського, який жив в Австралії.

До 135-річчя від дня народження поетеси репринтне видання книжечки «Малий Ва-

косівське видавництво «Писаний Камінь», директор якого Михайло Павлюк подарував читачам уже не одну раритетну українську книжку.

У серпні 2017 року у львівському видавництві «Тиса» 1000-им тиражем вийшла для дітей віршована казка Марійки Підгірянки «Кравчиня Маруся» за кошти Василя Левицького. Повноколірне видання проілюстрував художник Антон Григорук, редактор — Аделя Григорук, дизайн і верстка Юрія Пороха. Василь Левицький написав багато статей про зем-лячку, опублікував низку книжок з її творами, щорічно поповнює музей новими експонатами. Серед них — книжка дитячих творів Марійки Підгірянки «Ростить великі», що вийшла у Львові 1979-го в упорядкуванні Во-лоди-мира Лучука передана учителькою-пенсіонеркою Ольгою Сав'юк зі згаданих уже Уторопів (де колись проживала письменниця), яку багато років використовувала у своїй шкільній роботі. Музей цього року отримав у подарунок картину художника-живописця Антона Григорука «Дівчина з когутом», сюжет якої співзвучний із біографією Марійки Підгірянки, коли вона перебувала на Гуцульщині. Книжки лауреатки премії імені Марійки Підгірянки Аделі Григорук також поповнили бібліотеку музею.

Завдяки праці завідувача музею В. Левицького слово Марійки Підгірянки повернулося до дітей. Воно вчить любити рідну землю, поважати матір і батька, цінувати своє, народне, національне і жити за її словами: «Для України вірно жиймо, // їй віддаймо всі труди!»

Лавреати літературної премії ім. Марійки Підгірянки Аделя Григорук (друга зліва) та Іван Війтенко (крайній справа) біля пам'ятника Марійці Підгірянці на музейному подвір'ї

силько» з малюнками Олени Кульчицької стараннями Музею в Білих Ославах випустило

XXIV випуск Національного етапу Конкурсу з декламування української поезії у великому марамороському селі Верхня Рівна

Велика радість та багато емоцій 29 квітня у Верхній Рівні, відомому місці Марамороського повіту, де найталановитіші діти, які навчаються рідною українською мовою, брали участь у Національному етапі конкурсу декламування української поезії, XXIV-ий випуск. Вже започаткований конкурс, який завдяки залученню Союзу Українців Румунії, учнів, учителів та батьків, з кожним роком зростає і переходив від місцевого етапу до національного, з постійною участю та результатами, які перевищили всі очікування.

Загалом 62 дітей були нагороджені за талант декламування та відданість популяризації української культури та традицій. Подяки отримали від журі, яке складалося з представників усіх повітів, які брали участь у конкурсі. До складу журі входили досвідчені члени оцінювання, з яких голова Бухарестської філії Союзу Українців Румунії, письменник і член Спілки письменників Румунії та України Михайло Трайста.

Таким чином, 14 учнів отримали першу премію по 600 лейв, 13 зайняли друге місце і отримали по 500 лейв, 13 посіли третє місце, індивідуальні призи по 300 лей. Також 9 дітей отримали відзнаки, по 200 лейв. Організатори також вручили 13 призів за участь, вартістю 100 лей на дитину.

Місце проведення найуспішнішого етапу Конкурсу української поезії було обрано не випадково, адже Верхня Рівна – знакове місце для етнічних українців Румунії, справжній український культурний центр, який випустив багато культурних людей, письменників, поетів, дипломатів, лікарів, фахівців, якими пишається українська, національна та закордонна спільнота.

Голова Союзу українців Румунії Микола Мирослав Петрецький відзначив, що вражений дуже високим рівнем підготовки учнів-учасників, привітав і

подякував викладачам за зусилля, які вони докладають для підготовки та залучення до змагань все більшої кількості дітей. На заході були присутні поважні гості з України: Мирослава Корнелюк – начальник відділу культури і мистецтв Управління культури, національностей та релігій Івано-Франківської ОДА, Василь Дем'янчук – заступник голови Закарпатської обласної ради, яким Микола Мирослав Петрецький подякував за те, що, незважаючи на те, що вони перебувають у складній ситуації, вони прийшли своєю присутністю підтримати учнів, які беруть участь у конкурсі. Гості з України подякували Румунській державі та СУР за підтримку, яку вони надають Україні, за зусилля, які докладаються для підтримки освіти українською мовою.

Подяка голови Союзу українців Румунії також надійшла до Марамороської філії в особі голови Мирослава Петрецького за те, що цей захід перетворився на висококваліфікований освітній конкурс. Він запевнив, що Союз докладав і докладе зусиль для підтримки учнів, викладачів і загалом освіти рідною мовою, яка є необхідною для існування української громади та її майбутнього.

Разом із учнями, вчителями та батьками, були присутні заступник мера села Верхня Рівна Рускован Іван, заступник держсекретаря Міністерства внутрішніх справ Петро Бледеа, священники Чинар Юра (Верхня Рівна), Вішован Адриан (Поляни), також були присутні Попович Петро (Решица), директори шкіл, учителі української мови з повіту Марамуреш та інших повітів. Всі вони були вражені відданістю учнів і громади заохочувати та популяризувати українську культуру в Румунії.

Як і будь-яке свято, Конкурс української поезії мав і музичну складову, радість переможців та організаторів доповнили солістка Сіміна Колопельник з Ремет, вокальний ансамбль з Верхньої Рівни.

Художньо-поетичні перлини від ЯРОСЛАВА ТКАЧІВСЬКОГО

*«Усе добро залишу ближньому,
бо все, що маю, сотворив не я,
І Слово це у мене від Всевишнього,
нехай святиться лиш Творця ім'я...»*
Ярослав ТКАЧІВСЬКИЙ

20 квітня 2023 року Косівщина радо зустрічала Івано-Франківського поета і прозаїка, піснєра і гумориста, сатирика і журналіста, заслуженого працівника культури України, заступника голови Національної спілки письменників України – Ярослава Ткачівського.

Надзвичайно теплим і цікавим видався цей день. В Косівському Будинку культури та дозвілля зібралися представники творчої інтелігенції краю – письменники і журналісти, члени Клубу інтелігенції, педагоги, працівники Косівської ЦМБ та бібліотекарі району, гості з області, поціновувачі художнього слова, щоб бути присутніми на презентації нових книг Я. Ткачівського «Озброєний своїм і Божим Словом» та «Перлини для Музи», які вийшли в 2023 році. А загалом в творчому доробку майстра понад 50 поетичних і прозових книжок, більше 150 пісень, 11 збірників пісень та романсів на власні поезії та аудіокомпактдиск «Пригадай собі волошки...».

У центрі святково прикрашеного залу – книжкова виставка літературних надбань Ярослава Васильовича «Собі не належу – Словом...».

Ведуча заходу Галина Кікоть – бібліотекарка Косівської центральної міської бібліотеки, секретарка Клубу інтелігенції ім. І.Пелипейка – розповіла про життєвий шлях і творчий доробок Ярослава Васильовича зуміла об'єднати в гармонійну композицію з виступами вокального ансамблю учнів Косівської школи мистецтв (керівник Зореслава Бурлаченко, концерт-мейстерка Дзвенислава Біланюк), камерного ансамблю скрипалів під орудою Дмитра Обушак та концертмейстерки Ельвіни Звїздарик. народного фольклорного колективу «Осіньне золото» (керівник Зоряна Романів), які виконали пісні на вірші Ткачівського.

Учасники поетичного дійства захопливо слухали заступницю директорки Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка Любов Федик, яка розповіла про тісну співпрацю обласної книгозбірні з Ярославом Ткачівським, наголосила на важливості таких презентацій у цей важкий воєнний час та побажала косівчанам й надалі так згуртовано тримати культурний щит України, зберігаючи неоціненні гуцульські традиції.

Цікаво і змістовно завідувачка відділу краєзнавчої літератури Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка Світлана Джоголик розповіла присутнім про науково-популярне видання «І серцем, й словом свічу на землі», підготовлене й видане фахівцями обласної книгозбірні під редагуванням очільниці бібліотеки – заслуженої працівниці культури України Людмили Бабій. Вона розкрила зміст розділів ювілейного збірника, на 412 сторінках якого детально розкрито багатогранну творчість Ярослава Васильовича.

Аделя Григорук – українська письменниця, членкиня НСПУ, НСЖУ, заслужена працівниця освіти України представила присутнім нові поетичні книги «Озброєний своїм і Божим словом» і «Перлини для Музи», майстерно охарактеризувала вірші Ярослава Ткачівського, що брали за душу, зворушували так, що щеміло серце, котилися сльози.

А потім письменник читав свої вірші сам, і в залі не було жодного, хто б не пройнявся прочитаною Ярославом поезією, сповненою глибоким змістом, високими і сильними почуттями, які торкалися струн людських душ, захоплювали та глибоко хвилювали.

Емоційно-проникливо декламували вірші Я.Ткачівського бібліотекарки сільських книгозбірень Косівщини.

Книжкова виставка літературних надбань Ярослава Васильовича «Собі не належу — Словом...»

Зліва направо: Ярослав Ткачівський — поет і прозаїк, Аделя Григорук — письменниця, Василь Гостюк — поет, Галина Кікоть — бібліотекарка Косівської центральної міської бібліотеки

Галина Кікоть, Ярослав Ткачівський

Зліва направо: Світлана Джоголик — завідувачка відділу краєзнавчої літератури Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка, Микола Близнюк — письменник, Любов Федик — заступниця директорки Івано-Франківської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. І. Франка, Аделя Григорук — письменниця, Ярослав Ткачівський — поет, Галина Кікоть — бібліотекарка Косівської центральної міської бібліотеки

Галина Кікоть, Ярослав Ткачівський і народний фольклорний колектив «Осіньне золото».

Зустріч пройшла в дружній та теплій атмосфері. Багато щирих слів про поетичний талант Ярослава Ткачівського висловили педагог, письменник Василь Гостюк, поет Микола Близнюк, директорка Косівської центральної міської бібліотеки Любов Кабин.

Наприкінці автор подякував учасникам зустрічі за увагу і подарував нові видання, а також прочитав свій новий вірш, присвячений косівчанам.

Захід був цікавим і захопливим. Присутні отримали море позитиву, гарного настрою та потужного заряду енергії. Такі моменти вражають і закарбовуються в пам'яті надовго.

Майстру слова сердечно зичу наснаги та ентузіазму, нових творчих здобутків на літературній ниві для піднесення національного духу українців та перемоги в жорсткому двобої з «руським міром» і московською агресією.

Василеві Гостюку – 70**У знаковому коді вічності***(Закінчення. Поч. у попередньому числі)*

Значне місце у книжці «На вітражах життя» займає інтимна лірика, в тому числі і в пісенному доробку поета, представленому в окремому розділі. Жага і пристрасть, зустрічі й розлуки, зрада і вірність – усе в знаковому коді вічності – любові, яка виступає і щастям, і мукою, символом і оберегом, вірою і надією. Любов у творчості Василя Гостюка – то як бурхлива повинь, то спрагла і натхненна, як липневі ночі, то світла і пречиста, як полудневе небо. Це світло в темряві, білий цвіт троянд у заметілі, гаряче биття невгамовного серця у полоні буднів. Вона – вічна, як життя, вона – і нагорода, і випробування.

Глибокоемоційні та проникливі вірші Василя Гостюка, ставши піснями, є окрасою багатьох всеукраїнських та міжнародних фестивалів, їх знають українці в усьому світі. Вони звучать і зараз, у час війни, в Німеччині, Чехії, Словаччині, Польщі, де

виступають із концертами Остап Гавриш зі своєю дочкою – співачкою МаріАнною Гавриш й доносять до вдячних слухачів красу й мелодійність української пісні, багатство української душі, талант і незламність нашого народу в час жорстоких воєнних ви-пробувань.

Творчий набуток Василя Гостюка органічно вписується в сучасний контекст української літератури. Поетове слово резонує в душах читачів і поціновувачів його пісенного доробку, приносить йому заслужене визнання і повагу. І це дуже важливо, адже визнання дає йому сили й насагу на

нові звершення, а нам з вами, нещадно гнобленим москалями впродовж сумних часів спільної – підневільної! – історії, – усвідомлення власної гідності, гордості за незламну силу українського духу, впевненість у собі й нашій омріяній Перемозі.

Тож у ці квітневі ювілейні дні бажаємо майстрові пера, тонкому лірикові Василеві Гостюку натхненно творити нові поетичні рядки, множити в серцях своїх юних і дорослих прихильників правічні коди глибокої людяності, чистоти і відповідальності за власне життя і завтрашню долю України.

Аделя ГРИГОРУК,
письменниця, членкиня
НСПУ та НСЖУ,
заслужений працівник
освіти України

Представники СУР активно залучені до румунсько-української транскордонної співпраці

Представники Союзу українців Румунії 27.04-12.05.2023 взяли участь у стартових сесіях Програми Interreg NEXT Румунія-Україна 2021-2027, організованих Міністерством розвитку, громадських робіт та адміністрації Румунії. З ініціативи керівництва СУР у програмі також взяли участь мери населених пунктів з більшістю українського населення, усі представники Союзу активно залучені до румунсько-української транскордонної співпраці.

Програма транскордонного співробітництва, що фінансується Європейським Союзом та реалізується Міністерством розвитку Румунії разом з партнерами з України, спрямована на сприяння економічному та соціальному розвитку транскордонних територій і представляє для

СУР надзвичайно важливий момент для реалізації повного потенціалу співпраці між прикордонними регіонами Румунії та України.

Програма передбачає фінансування транскордонних проектів у таких сферах, як захист навколишнього середовища, економічний розвиток, туризм, культура, освіта та охорона здоров'я. Також фінансуються проекти, які заохочують співпрацю між місцевою владою, неурядовими організаціями та бізнесом у транскордонних регіонах.

Союз українців Румунії визнає важливість транскордонної співпраці для розвитку місцевих громад і хоче бути активним партнером у цьому процесі. Завдяки цій програмі СУР може сприяти покращенню відносин між Румунією та Україною та зміцненню культурних та економічних зв'язків між країнами.

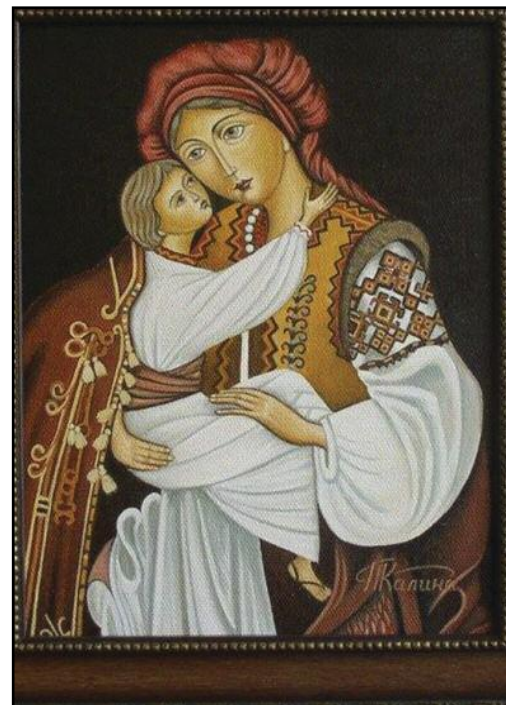
♦ С М О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ♦

День матері – Свято мам

На початку 19 ст. травень називали місяцем Матері Божої. Дорослі та діти несли до каплиць і церков квіти, співали пісень, славили ту земну жінку, котра народила Сина Божого. Удома діти готували для мам подарунки, намагалися бути прикладом чемності та слухняності.

Це свято за своєю першоосновою пропонує шанувувати Матір у трьох найбільших іпостасях: Матір-Богородицю, Матір-Жінку, Матір-Україну. А святкуємо ми його у другу неділю травня.

УСМІШКИ

Хлопчина налетів на перехожого

- Куди це ти так поспішаєш, хлопче?
- Додому, щоб мене відшмагала мати.
- Невже тобі дуже цього хочеться?

- Звичайно, ні. Але якщо я прийду додому після батька, то це зробить він.

На уроці Оленка звертається до Марії Іванівни:

- Я не можу зрозуміти, що ви написали в моєму зошиті.

- Я написала: «Пиши розбірливо».
- Мамо, мене вже не будуть називати найгіршим учнем!
- Дуже тішуся, синку, що ти став краще вчитися!
- Ні, до нас прийшов новий хлопчик, який вчиться ще гірше...

Легенда про капусту

Водній з легенд Давньої Греції розповідається про появу капусти. Якось бог виноробства Діоніс вирішив покарати фракійського царя за те, що він зламав виноградну лозу. Царя прив'язали до дерева та призначили йому кілька десятків ударів палицею. Цар не витримав приниження та заплакав. Сльози падали на землю і зникали, а через мить на очах у здивованих фракійців з'явилися рослини, колоподібної, як голова, форми, яких ніхто ще не бачив і не знав. Поважали капусту всі стародавні народи. Єгиптяни, наприклад, подавали її в незвичному для нас вигляді – в кінці обіду, як десерт. Про капусту згадує Аристотель у своїх комедіях, які були написані у 425 р. до н. е. Піфагор стверджував, що довгими роками життя зобов'язаний саме вживанню великої кількості капусти. А Олександр Македонський наполягав, щоб його військові командири, які мали надмірну вагу, кожен день на обід їли салат зі свіжого капустяного листа. Слов'янські південні племена дізнались про капусту від греко-римських колоністів, які на той час жили у Криму і почали активно її використовувати як у харчовому раціоні, так і у лікуванні.

Чи знаєте ви, що:

Буряк потрапив до нас із Візантії. У давнину його відваром користувалися, як дезінфектуючим засобом і зазвичай їли і вареним, і сирим.

Капуста – овоч, що має освіту. Наприклад, цвітну капусту Марк Твен називав капустою, що закінчила коледж. А броколі американці називають «капустою з університетською освітою».

Арктичний хрін – один із найцікавіших овочів. Його можна зустріти в далекій Герландії. Він цвіте навіть тоді, коли настають сильні морози.

Вшанування пам'яті ветеранів війни

Вшанування ветеранів війни є невід'ємним морально-патріотичним обов'язком будь-якої громади, від жертвовності якої залежить збереження її мови, культури, традицій і звичаїв. Виходячи з цієї вдячності, Марамуреська філія Союзу українців Румунії організувала 14 травня в селі Русь Поляни акцію «Вшанування ветеранів війни та збереження традицій серед українців», під координацією голови СУР Марамуреш Мирослав Петрецький.

Захід розпочався з відправлення богослужіння отцем Вішованом Адріаном перед пам'ятником добровольців із Марамурешу, який розташований у центрі села. Після цього, відбулося покладання вінків від Союзу українців Румунії та місцевої громадської адміністрації. Пізніше акція відбулася в приміщенні місцевої Організації СУР Русь Поляни.

На початку церемонії голова СУР Микола Мирослав Петрецький наголосив на важливості вшанування ветеранів війни та звернув увагу на жертви, які вони зробили для забезпечення ідентичності та безперервності громади, а також потребу щоб уникнути повторення подібних трагедій. Він також висловив вдячність школі Русь Поляни та вчителям загалом за їхні зусилля наблизити учнів до української культури та традицій, використовуючи відомі слова Ніколае Йорги: "Народ, який не знає свого минулого, приречений повторити його". Микола-Мирослав Петрецький також підкреслив красу українських народних костюмів, які носили учасники, та оцінив те, як українські традиції зберігаються та заохочуються в Русь Полянах, висловивши вдячність організаторам за їхній професіоналізм та участь.

Генеральний секретар СУР Ірина-Люба Горват, мер села Русь Поляни Олекса Кіфа, перший заступник СУР Василь Пасенчук, голова СУР Марамуреш Мирослав Петрецький, адміністратор СУР Русь Поляни Михайло Мачока, голова СУР Луг над Тисою Анна Самбор, голова СУР Кривий Іван Рекало, голова СУР Рускова Пінтя Марічук, голова СУР Бистрий Ірина Йордакіану, заступник мера села Русь Поляни Василь Холдіш та директор школи Русь Поляни Лукреція Семенюк, усі наголошували на зусиллях і діях, які здійснює Союз українців Румунії для забезпечення спадкоємності української мови, традицій і звичаїв та збереження української культурної ідентичності.

Чудову атмосферу створювали ансамблі з Рускови, Верхньої Рівни, Вишівської Долини, Луга, Вишівської Красни, Полян та Кривого.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «RCR PRINT» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988 Adresa redacției:

Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,
Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: vilne.slovo@uur.ro/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

**Наклад фінансований
Союзом українців Румунії**

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

В С